

Олександр МОЛДОВАН,

orcid.org/0009-0009-9246-4438

магістрант кафедри позашкільної освіти

*Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(Київ, Україна) 21ipf.o.moldovan@std.npu.edu.ua*

Олександр ШЕВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-0881-0326

викладач кафедри позашкільної освіти

*Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(Київ, Україна) o.a.shevchenko@npu.edu.ua*

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті актуалізується проблема інформатизації усіх сфер життєдіяльності людини та важливість підготовки підростаючого покоління до життя в умовах інформаційного суспільства. Визначається роль інформаційної культури особистості у контексті її соціалізації як цілеспрямованого процесу входження людини у інформаційний соціум. Обґрунтовуються ключові підходи до формування і розвитку інформаційної культури людини у психолого-педагогічній науці. Акцентується увага на потенціалі технологічної освітньої галузі у розвитку інформаційної культури учнів старшого шкільного віку в процесі проєктно-технологічної діяльності. Представлено аналіз останніх досліджень у сфері дослідження феномену інформаційної культури та методики розвитку інформаційної культури серед молоді. Метою статті визначено аналіз структури інформаційної культури учнів старшого шкільного віку та обґрунтування педагогічних підходів до її розвитку на уроках технологій.

Представлено аналіз підходів до визначення сутності поняття «інформаційна культура» в контексті інформаційного та культурологічного підходів. Визначені об'єкти, суб'єкти та рівні інформаційної культури, а також критерії оцінювання інформаційної культури учнів на уроках технологій. Обґрунтовані три етапи розвитку інформаційної культури учнів старшого шкільного віку на уроках технологій, що відображають системний підхід до вирішення даної проблеми. Перший етап пов'язаний із формуванням в учнів цілісного уявлення про інформаційні процеси у проєктно-технологічній діяльності, другий етап – з розвитком практичних умінь і навичок ефективної роботи з інформацією в різних формах, а третій етап передбачає системну роботу у напрямку формування інформаційної культури учня як представника певної професійно-технічної галузі. Відображені педагогічні підходи до реалізації освітньо-виховного процесу та функціональні напрямки роботи вчителя технологій у сфері розвитку інформаційної культури учнів. Розкриваються напрямки роботи учнів старшого шкільного віку з інформацією, що передбачають формування навичок її критичного сприймання та обробки, мотивів до пошуку інформації, усвідомленого ставлення до значення інформаційної культури в сучасних умовах життя.

Ключові слова: *інформатизація, інформаційна культура, інформаційне суспільство, технологічна освітня галузь, учні старшого шкільного віку.*

Oleksandr MOLDOVAN,

orcid.org/0009-0009-9246-4438

Graduate student of the Department of After-school Education

Dragomanov Ukrainian State University

(Kyiv, Ukraine) 21ipf.o.moldovan@std.npu.edu.ua

Oleksandr SHEVCHENKO,

orcid.org/0000-0003-0881-0326

Lecturer at the Department of After-school Education

Dragomanov Ukrainian State University

(Kyiv, Ukraine) o.a.shevchenko@npu.edu.ua

THE DEVELOPMENT OF INFORMATION CULTURE IN TECHNOLOGY LESSONS OF HIGH SCHOOL STUDENTS

The article highlights the problem of introducing information technologies into all spheres of human life and the importance of preparing the younger generation for life in the conditions of the information society. The role of an individual's information culture in the context of its socialization as a purposeful process of a person's entry into the

information society is determined. Key approaches to the formation and development of human information culture in psychological and pedagogical science are substantiated. Attention is focused on the potential of the technological educational field in the development of the information culture of high school students. The analysis of the latest research in the field of information culture phenomenon and methods of information culture development among young people is presented. The purpose of the article is to analyze the structure of the information culture of high school students and to justify pedagogical approaches to its development in technology lessons.

The paper presents an analysis of approaches to defining the essence of the concept of "information culture" in the context of informatics and cultural approaches. Objects, subjects and levels of information culture are defined. The criteria for assessing students' information culture in technology lessons are described. Three stages of the development of information culture of high school students in technology lessons are substantiated, reflecting a systematic approach to solving this problem. The first stage is related to the formation of a holistic idea of information processes in project-technological activity in students. The second stage involves the development of practical skills and skills of effective work with information in various forms. The third stage involves systematic work in the direction of forming the student's information culture as a representative of a certain professional and technical field. Pedagogical approaches to the implementation of the educational process and the functional directions of the technology teacher's work in the field of developing students' information culture are reflected. The directions of work of high school students with information, which involve the formation of skills of critical perception and processing, motives for searching for information, conscious attitude to the importance of information culture in modern life conditions are revealed.

Key words: *high school students, information culture, information society, information technologies, technological education sector.*

Постановка проблеми. В останні десятиліття значення інформації у суспільному житті різко зросло: телебачення пропонує величезну кількість каналів з різноманітним контентом, а широкі можливості підключення до Інтернету надають доступ до необмежених інформаційних ресурсів. Наразі вони є важливими компонентами суспільної дійсності, де з'являється все більше інформаційних повідомлень, реклами тощо. У насиченому різноманітними медіаресурсами суспільстві спостерігаються все більш тісні зв'язки з інформаційним середовищем, а інформаційний зміст соціальних відносин стає більш значущим. Сучасне життя людини проходить у процесах обміну та отримання повідомлень про нас самих та про інших. При цьому, інформація набуває властивостей взаємодії, як із духовним, так і з матеріальним світом людини, що визначає її значний вплив на усі сфери життєдіяльності (Данильян, 2022: 9–20).

Збільшення інформаційних потоків, їх урізноманітнення і розгалуження вимагає від людини розуміння законів інформаційного середовища та навичок орієнтації у інформаційних потоках, які впливають на процес адаптації людини до життя в умовах зміни соціальних структур, результатом яких є активне зростання числа зайнятих у галузях інформаційної діяльності. Враховуючи це, роль інформаційної культури у сучасному суспільстві невинно зростає (Прудникова, 2017: 496).

Проблема цілісного становлення підростаючої особистості в сучасних умовах тісно пов'язана з проблемою її соціалізації в умовах інформатизації усіх сфер суспільства, що потребує специфічного інтелектуального та емоційного розвитку. У випадку інформатизації здібності дитини

входять у стадію розширеного відтворення, адже соціальний розвиток передбачає передачу і засвоєння норм, знань, цінностей і установок інформаційного суспільства. Результатом цього є культура особистості, що робить дитину складовою певної соціальної спільноти (Прудникова, 2016: 45–53).

Інформаційна культура постає потужним інструментом соціалізації особистості у інформаційному суспільстві, для якого характерні динамічні зміни. Враховуючи високі темпи інформаційних процесів у суспільстві неприпустимим є допускання випадкових чинників соціалізації учнів, тому одним із завдань закладів освіти є цілеспрямована підготовка підростаючої особистості до життя у інформаційному суспільстві.

Дослідники наголошують на важливості інформаційної культури як компоненту загальної культури особистості та суспільства, що проявляється в отриманні, переробці, створенні та використанні культурної інформації. При цьому виділяються теоретичні, практичні, психоемоційні, технічні та організаційні засоби оптимізації інформаційних процесів, вміння відбирати потрібну інформацію та адекватно реагувати на неї.

Тривалий час формування інформаційної культури учнів покладалося переважно на бібліотеки. Упродовж десятиліть в бібліотеках реалізувалися програми з розвитку інформаційної культури дітей і молоді, завданнями яких було формування навичок пошуку інформації у бібліотечних фондах і каталогах, роботи з текстами, складання рецензій, анотацій і написання рефератів. Проте досвід показує, що цих зусиль сьогодні вже недостатньо. Формування і розвиток інформаційної культури серед дітей і молоді має реалізува-

тися у контексті усіх освітніх ланок та галузей. Не винятком є і технологічна освітня галузь, адже під час уроків з технологій учні користуються електронними бібліотеками, веб-каталогами та пошуковими системами; беруть участь у реалізації онлайн-проектів, об'єднуючись у мережеві товариства за інтересами; ведуть власні блоги тощо. Враховуючи це, можна стверджувати, що технологічна освітня галузь володіє значним потенціалом у розвитку інформаційної культури учнів, а тому постає необхідність науково-методичної розробки цільових орієнтирів, змістових та методичних аспектів розвитку інформаційної культури учнів на уроках технологій.

Аналіз досліджень. Теоретичний аналіз розвитку проблеми інформаційної культури показав, що вона розглядається науковцями із найрізноманітніших позицій, зокрема: О. Прудникова виконала комплексне дослідження філософських аспектів інформаційної культури; М. Беланюк і Н. Уханової, Н. Новицька дослідили сутність поняття «інформаційна культура особистості» у різних контекстах; О. Ісайкіна провела дослідження інформаційної культури як важливого напрямку в умовах розвитку системи мережевих комунікацій і медіапростору; у роботах Н. Джинчарадзе і Н. Семенюк вивчається сам феномен інформаційної культури особистості; правові аспекти інформаційної культури опубліковані у колективній монографії К. Белякова, С. Онопрієнко та І. Шопіної; у статтях ряду вчених (О. Коломієць, О. Головата, І. Ломачинська, Т. Чаркіна та ін.) розкриваються підходи до дослідження проблеми інформаційної культури як компонента загальної соціальної культури та її напрямки; у дослідженні Т. Француз-Яковець здійснена спроба встановити зв'язок між інформаційною безпекою та рівнем інформаційної культури людини; проблема формування і розвитку інформаційної культури студентської молоді висвітлена у працях В. Воронкової, Г. Лаврентьєвої, Ю. Туманової і ін..

Потрібно зауважити, що різносторонні дослідження щодо сутності інформаційної культури, її напрямків і підходів до розвитку в умовах сучасного розвитку суспільства, доводять значимість даного феномену. Попри це, у науково-педагогічних дослідженнях рівень уваги до проблеми формування інформаційної культури учнів є досить низьким, що не відповідає запитам і вимогам педагогічної практики.

Мета статті – проаналізувати компоненти інформаційної культури учнів старшого шкільного віку та обґрунтувати перспективні напрямки її розвитку на уроках технологій.

Виклад основного матеріалу. Глобалістичний характер розвитку інформаційно-комунікаційних технологій здійснює позитивний вплив на соціально-економічний розвиток держав і окремих соціумів. Проте вчені констатують, що інформатизація суспільних процесів здійснює і негативний інформаційно-психологічний вплив на психіку та свідомість людини, викликаючи у людей неадекватне сприйняття дійсності і, як наслідок, зміну в поведінці. Це викликає появу складних проблем, пов'язаних із розвитком людей, можливістю забезпечення для них комфортної психологічної, моральної і правової взаємодії з інформаційним середовищем (Блистів, 2015: 15–21).

Значне зростання обсягів інформації, що унеможливорює її детальне опрацювання, зростання випадків шахрайства та поширення недостовірної інформації, процеси руйнування локальних культур під впливом глобалізації – становлять проблему для суспільства і ставлять нові завдання перед системою освіти (Беляков, 2018: 168).

Проблема формування і розвитку інформаційної культури в сучасних умовах переходить на особистісний рівень, тому зростає значення загальноосвітньої системи освіти у її вирішенні. Враховуючи те, що інформаційний компонент є одним із основних у напрямку проектно-технологічної діяльності, а оперування інформацією є найважливішою методологією людської діяльності в цілому, у методиці навчання технологій виникає потреба виокремлення завдань з формування інформаційної культури учнів та сукупності педагогічних підходів.

З досвіду можна констатувати, що інформаційна культура учня виявляється у його поведінці – схильності до самоаналізу і саморегуляції власного інформаційного поля, усвідомленому оперуванні інформацією, здатності до побудови комфортних та ефективних взаємовідносин з інформаційним і культурним середовищем. Проте вивчення сутності даного поняття у науковій літературі показує, що існує низка підходів до його визначення.

Потрібно зауважити, що інформаційна культура пов'язана з такими поняттями, як «інформація» та «культура». Залежно від їх пріоритету дослідники здійснюють спроби визначити зміст дефініції «інформаційна культура». Наразі активно використовуються обидва підходи до трактування даного поняття – інформологічний та культурологічний. Більшість визначень в рамках першого підходу наголошують на сукупності знань, умінь і навичок з пошуку, відбору та аналізу інформації, тобто сукупності якостей особистості, що визначає її інформаційну

діяльність, спрямовану на задоволення власних потреб. Культурологічний підхід розширює зміст даного поняття, визначаючи інформаційну культуру як феномен, що визначає життєдіяльність людини за умов інформаційного суспільства (Синельник, 2018: 365–379).

Узагальнюючи накопичений матеріал з проблеми формування інформаційної культури учнів, констатуємо, що спочатку сутнісні характеристики інформаційної культури відображали інформологічний підхід, причому якщо говорити точніше – інформаційну грамотність або інформаційну компетентність. Пізніше поширення набули діяльнісний, інформаційний та власне культурологічний підходи. Цей процес є цілком закономірним, адже відображає видозміну освітніх завдань, які охоплюють сферу інформаційної культури підрастаючої особистості.

У науково-педагогічній літературі знаходимо такі визначення інформаційної культури:

– система знань і уявлень людства, накопичених у процесі його розвитку, якими опановує суб'єкт на різних етапах формування особистої інформаційної культури;

– складова загальної культури особистості або суспільства, що проявляється у здатності ефективно та етично працювати з інформацією (отримання, накопичення, переробка, створення на цій основі якісно нової інформації, її трансляція, практичне використання);

– сфера соціального життя, предмет, засіб і результат соціальної активності в умовах інформаційно-насиченого середовища, а також процес виробництва, збереження, поширення та споживання об'єктів інформаційної діяльності;

– методологічний апарат оперування інформацією, що склався в ході еволюції суспільства (Туманова, 2021).

Погоджуємося з думкою Т. Чаркіної, що «інформаційна культура поєднує у собі систему особистісних, культурних та професійних рис людини, що відповідають вимогам сучасності до сприймання і переробки усіх видів інформації: вміння її опрацьовувати та критично осмислювати, здатність творчо використовувати та відтворювати, розуміння основ інформаційної безпеки і сформованість внутрішньої потреби в її дотриманні тощо (Чаркіна, 2021: 67–71).

Об'єктами інформаційної культури виступають інформаційні процеси, інформаційні відносини людей у соціумі, а також система інформаційних компетентностей людини. Суб'єктами інформаційної культури виступають її носії, відповідно до яких виділяються три рівні інформаційної культури:

1) інформаційна культура особистості як один із компонентів загальної культури людини, що охоплює систему знань, умінь і навичок, які забезпечують можливість для реалізації самостійної діяльності людини у процесі задоволення власних інформаційних потреб із застосуванням традиційних і новітніх джерел інформації;

2) інформаційна культура окремих соціальних груп, що характеризує рівень розвитку конкретних громад і верств населення;

3) інформаційна культура соціуму в загальному, що відображає ступінь довершеності суспільства в усіх формах роботи з інформацією (Коломієць, 2021: 1310–1333).

У контексті реалізації завдань технологічної освітньої галузі з розвитку інформаційної культури учнів важливо розглядати, у першу чергу, перші два її рівні. У межах першого рівня уроки технологій повинні бути спрямовані на цілісну реалізацію завдань з розвитку в учнів старшого шкільного віку комплексу знань, умінь, навичок, досвіду і ціннісних орієнтацій в сфері роботи з інформацією та сукупністю традиційних і цифрових джерел інформації для подальшої самореалізації у навчальній і професійній діяльності. На другому рівні завданнями технологічної освітньої галузі постає формування предметно-спрямованих аспектів інформаційної культури учнів у процесі профільної підготовки та реалізація стратегічних завдань з формування інформаційної культури певних професійних групах.

Розглядаючи значення розвитку інформаційної культури на уроках технологій, важливо зауважити, що її високий рівень сприяє реальному самоусвідомленню учня у навколишньому світі та інформаційному оточенні (Беланюк, 2021: 41–49). А тому головною метою розвитку інформаційної культури на уроках технологій є зміна погляду учнів на культуру в умовах інформаційного суспільства, формування у них глибинних, ціннісних установок, а також гармонізація інформаційного та культурного середовищ.

Формування інформаційної культури особистості є досить складним процесом, що пов'язаний з вирішенням спектру завдань практичної спрямованості: розвиток навичок здійснювати інформаційну діяльність, формування специфічних умінь із застосування методів аналітико-синтетичної переробки інформації, розвиток інформаційної компетентності тощо (Коломієць, 2021: 310–333).

Ключовими критеріями для оцінки сформованості інформаційної культури учнів на уроках технологій мають стати: стійке визначення своєї потреби у інформації; здатність до здійснення

ефективного пошуку потрібної інформації у різних інформаційних джерелах; здатність виконувати якісний відбір та об'єктивну оцінку інформації; навички засвоєння інформації та її перетворення на якісно нову; комп'ютерна грамотність та навички інформаційно-цифрової комунікації.

Лише цілісний та системний підхід до розвитку інформаційної культури особистості може забезпечити якісний результат, а тому важливо впроваджувати комплекс освітньо-виховних заходів на уроках технологій (Степаненко, 2017: 248).

На першому етапі потрібно сформувати уявлення про напрями, зміст та форми інформаційних процесів у технологічній діяльності, розвинути базові навички їх реалізації у процесі проєктної діяльності, насамперед через застосування інформаційно-цифрових засобів пошуку та обробки інформації.

На другому етапі важливо звернути увагу на розвиток в учнів практичних навичок ефективного застосування інформаційно-технічних засобів у навчальній та проєктній діяльності, формування умінь та потреби здійснювати їх оновлення з урахуванням темпів розвитку інформаційного суспільства.

У рамках третього етапу має відбуватися системне формування інформаційної культури особистості учня як активного громадянина і представника певної професійної технічної галузі.

Ключовими педагогічними підходами, які позитивно впливають процес розвитку інформаційної культури учнів старшого шкільного віку, визначено: оптимізація управління інформаційними процесами у ході проєктної діяльності з технологій; забезпечення адекватності споживання і переробки інформації при формуванні інформаційних моделей; структурування навчальної інформації із виділенням базових компонентів; доступність навчальної інформації; своєчасність та безперервність доступу до інформаційних джерел.

Основні функції вчителя технологій у процесі розвитку інформаційної культури учнів старшої школи полягають у: забезпеченні інформаційно-культурної спадкоємності, що включає вивчення, узагальнення та трансляцію культурного досвіду; реалізації інформаційної просвіти; популяризації загальнолюдських культурних цінностей та зразків поведінки в умовах інформаційного суспільства; формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, забезпечуючи розвиток навичок взаємодії в умовах інформатизації усіх сфер життєдіяльності; формуванні етичної пове-

дінки учнів у інформаційному просторі через освоєння загальноприйнятих зразків поведінки; формуванні рефлексивних механізмів адаптації інформації до власних потреб; розвитку творчого потенціалу учнів у інформаційно-культурній сфері через процеси комунікації.

Під час уроків з технологій учень старшого шкільного віку повинен закріпити свої навички критичного сприймання та осмислення інформації. Він має не лише засвоювати готові уявлення та поняття, а й прагнути знаходити нову інформацію, вступаючи у комунікацію з іншими людьми. Важливого значення набуває розуміння учнем ролі і значення інформації для вирішення професійних, соціальних та життєво важливих проблем. Для досягнення цих результатів необхідно змінити позицію учня з об'єкта освітньо-виховного впливу на суб'єкт власної пізнавальної та проєктної діяльності, який не лише готовий споживати інтелектуальну та духовну культуру суспільства, а й збагачувати у різноманітних формах творчо-перетворювальної діяльності.

Висновки. Інформатизація усіх сфер життєдіяльності людини підвищила значущість проблеми становлення та розвитку інформаційної культури людини. Інформаційна культура особистості та суспільства в загальному повинна забезпечувати можливість безперервної освіти кожної людини упродовж життя, підвищуючи її відповідальність за результати прийнятих рішень. Таким чином, у сучасних умовах розвиток інформаційної культури виступає засобом соціального захисту особистості, яка буде здатна до постійного нарощування знань, зміни сфери професійної діяльності й регулювання власної поведінки відповідно до швидкозмінних умов життя в інформаційному суспільстві.

Розвиток інформаційної культури учнів у рамках технологічної освітньої галузі є надзвичайно актуальним та необхідним, адже реалізація кожного із етапів проєктної діяльності дозволяє відпрацьовувати з учнями уміння і навички роботи з інформацією (її пошук, аналіз і систематизація, опрацювання, творча обробка тощо).

Вивчення проблеми формування і розвитку інформаційної культури особистості у науковій літературі дозволило виокремити педагогічні підходи до реалізації даного напрямку на уроках технологій. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці і дослідженні методичних підходів до розвитку інформаційної культури учнів на уроках технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беланюк М. В., Уханова Н. С. Інформаційна культура особистості: сутність поняття. *Інформація і право*. 2021. № 3(38). С. 41–49. URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/243804/241773>.
2. Беляков К.І., Онопрієнко С.Г., Шопіна І.М. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір : монографія. Київ, 2018. 168 с.
3. Блистів О. М., Галаз Л. В. Взаємозв'язок інформаційної культури та якості навчального процесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Проблеми економіки та управління*. 2015. № 815. С. 15–21. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2641/visnyk2015-15-21.pdf>.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформатизація як атрибут інформаційного суспільства: від ретроспекції до сучасної рефлексії. *Інформація і право*. 2022. № 1(40). С. 9–20.
5. Коломієць О., Головата О. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця у контексті сучасних освітніх завдань. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2021. № 1(10). С. 310–333.
6. Прудникова О. В. Інформаційна культура інформаційного суспільства: філософський вимір. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2016. № 4 (31). С. 45–53.
7. Прудникова О. В. Феномен інформаційної культури: онтологічний статус та соціоантропологічні детермінанти : монографія. Харків : Право, 2017. 496 с.
8. Синельник І. В., Алексєєва Г. С. Обґрунтування структури інформаційної культури майбутніх фахівців на засадах системного підходу. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2018. № 1 (43). С. 365–379. URL: <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/11975>.
9. Степаненко А. Формування інформаційної культури студентів політехнічних коледжів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 248 с.
10. Туманова Ю., Грудинін Б. Поняття «інформаційна культура» у психолого-педагогічній літературі. Збірник наукових праць SCIENTIA. 2021. № 1. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8267>.
11. Чаркіна Т. І. Проблеми дослідження інформаційної культури. *Актуальні проблеми філософії та соціології* : науково-практичний журнал. Одеса, 2021. Вип. 33. С. 67–71.

REFERENCES

1. Belaniuk M. V., Ukhanova N. S. Informatsiina kultura osobystosti: sutnist poniattia [Information culture of the individual: the essence of the concept]. *Information and law*, 2021, No. 3(38), pp. 41–49 [in Ukrainian].
2. Bieliakov K.I., Onopriienko S.H., Shopina I.M. Informatsiina kultura v Ukraini: pravovyi vymir : monohrafiia [Information culture in Ukraine: legal dimension: monograph]. Kyiv, 2018, 168 p. [in Ukrainian].
3. Blystiv O. M., Halaz L. V. Vzaiemozviazok informatsiinoi kultury ta yakosti navchalnoho protsesu [The relationship between information culture and the quality of the educational process]. *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: Problems of economics and management*, 2015, No. 815, pp. 15–21 [in Ukrainian].
4. Danylian O. H., Dzoban O. P. Informatyzatsiia yak atrybut informatsiinoho suspilstva: vid retrospektsii do suchasnoi refleksii [Informatization as an attribute of the information society: from retrospection to modern reflection.]. *Information and law*, 2022, No. 1(40). pp. 9–20 [in Ukrainian].
5. Kolomiiets O., Holovata O. Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnoho fakhivtsia u konteksti suchasnykh osvitynikh zavdan [Formation of the information culture of the future specialist in the context of modern educational tasks]. *Society. Document. Communication*, 2021, No. 1(10), pp. 310–333 [in Ukrainian].
6. Prudnykova O. V. Informatsiina kultura informatsiinoho suspilstva: filosofskyi vymir [Information culture of information society: philosophical dimension]. *Bulletin of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*, 2016, No. 4(31), pp. 45–53 [in Ukrainian].
7. Prudnykova O. V. Fenomen informatsiinoi kultury: ontolohichniy status ta sotsioantropolohichni determinanty : monohrafiia [The phenomenon of information culture: ontological status and socio-anthropological determinants: monograph.]. Kharkiv: Pravo, 2017, 496 p. [in Ukrainian].
8. Synelnyk I. V., Aliksieieva H. S. Obhruntuvannia struktury informatsiinoi kultury maibutnykh fakhivtsiv na zasadakh systemnoho pidkhodu [Justification of the structure of the information culture of future specialists based on the principles of the system approach]. *Scientific notes of the department of pedagogy*, 2018, No. 1(43), pp. 365–379 [in Ukrainian].
9. Stepanenko A. Formuvannia informatsiinoi kultury studentiv politekhnichnykh koledzhiv [Formation of information culture of students of polytechnic colleges]: dissertation. ... pedagogical sciences: 13.00.04. Kyiv, 2017, 248 p. [in Ukrainian].
10. Tumanova Yu., Hrudynin B. Poniattia «informatsiina kultura» u psyholoho-pedahohichnii literaturi [The concept of “informational culture” in psychological and pedagogical literature]. *Collection of scientific papers SCIENTIA*, 2021, No. 1 [in Ukrainian].
11. Charkina T. I. Problemy doslidzhennia informatsiinoi kultury [Problems of information culture research.]. *Actual problems of philosophy and sociology: a scientific and practical journal*. Odesa, 2021, Issue 33, pp. 67–71 [in Ukrainian].